

2017-04-24. LE-2016-170119. Eidsivating lagmannsrett - dom.

2017-04-24. LE-2016-170119. Eidsivating lagmannsrett - dom.

Stikkord: Skadeserstatning. Lov om skadeserstatning [skadeserstatningsloven] (Skadeserstatningsloven - skl) §1-5 nr. 1.

Sammendrag: Aksept av risiko ved rideulykke.

Avsagt: 24.04.2017

Saksnr.: 16-170119ASD-ELAG/

[**Saksgang:** TGJOV-2015-110289, LE-2016-170119.]

Dommer: Lagdommer: Ørnulf Røhnebak. Lagdommer: Randi Egge. Tingrettsdommer: Thomas Johansson.

Ankende part: Gjensidige Forsikring ASA (Advokat Merete Anita Utgård.)

Ankemotpart: A (Advokat Eva Drageset.)

Dom

Saken gjelder spørsmålet om aksept av risiko ved rideulykke.

A red søndag 20. september 2009 den 19 år gamle valaken "Faxe" i galopp da hesten brått "bukket" og A ble kastet av. Hun pådro seg brudd i nakke-, bryst- og ryggvirvler, og er i en spesialisterklæring vurdert til å være 21 prosent medisinsk invalid. A er i dag 50 prosent ufør og arbeider 50 prosent som fostermor.

Ved "bukking" forstås normalt at bakparten på hesten er høyere enn manken. Det finnes en rekke varianter bl.a. avhengig av hvordan hesten samtidig vrir seg.

Bildet: Eksempel på hest som bukker.

A hadde kort tid i forvegen leid hesten for en søndagstur ved Hvinden Hestesenter på Gran på Hadeland. Betalingen var 150 kroner. Hun red sammen med sin 9-årige datter og hennes 11-årige venninne, som begge hadde disponible hester stående ved hestesenteret. På ulykkestidspunktet red 11-åringen først, mens A, som var i midten, snudde seg for å se om også datteren hadde fått sin hest over i galopp. De red på en opparbeidet kjøre- og rideveg.

Ved ankomsten ved hestesenteret tidligere på dagen hadde A bedt om å få leie hesten "Cæsar", som hun hadde brukt flere ganger. Denne hesten var imidlertid skadet og hun fikk av senterets innehaver, Anne Kristine Hvinden-Haug, valget mellom fjordingen "Feline", kaldblodshesten "Marquita" og varmblodshesten "Faxe". Fjordingen ble valgt bort fordi den etter As erfaring hadde en "snublete" gange, og "Marquita" ble valgt bort fordi salen satt dårlig. A foretrakk "Faxe", som hun hadde ridd 1-2 ganger tidligere i 2007 og 2008.

Hun var kjent med at "Faxe" ble benyttet i Hvinden-Haug's rideskole og la derfor til grunn at hesten hadde de egenskapene hun forventet av en rideskolehest, bl.a. at hesten:

- var skolert,
- ikke høy på rang
- var vant til å bli ridd av flere, og
- var vant til å gå på rekke.

Det er enighet mellom A og Hvinden-Haug at det ble diskutert om man på grunn av litt dårlig vær burde ri innendørs i ridehuset i stedet for en tur ute i terrenget. Det er uenighet om utendørsridning ble besluttet fordi ridehuset var opptatt - slik A husker det - eller fordi A foretrakk å ri ute - slik Hvinden-Haug husker ordskiftet om dette. Lagmannsretten finner det ikke nødvendig å ta stilling til denne detaljen, som uansett ikke har sentral betydning.

Hvinden-Haug kom ikke med noen spesielle formaninger eller advarsler før rideturen tok til. Hun anså A som en erfaren rytter, bl.a. basert på at hun hadde tatt to kurs hos Hvinden-Haug våren 2007 og hadde opplyst at hun hadde ridd mye før dette. Hvinden-Haug hadde tidligere sett at A gjorde sine ting riktig, sjøl om hun ikke kjente alle de faguttrykkene som ble benyttet blant formelt trente ryttere.

I følge Hvinden-Haug ble det ikke snakket noe om gangarter før turen startet. A husker det slik at Hvinden-Haug opplyste at galopp ikke ville være noe problem på deler av den strekningen de skulle ri. Lagmannsretten legger til grunn som mest sannsynlig at det i alle fall ikke ble gitt noen restriksjoner fra Hvinden-Haug side med hensyn til galopp, og at det dermed var implisitt at A kunne ri på "Faxe" på samme måte som hun tidligere hadde ridd på "Cæsar", herunder ri i galopp. En eventuell fare for at "Faxe" kunne "bukke" ble ikke nevnt. A tok på seg hjelm, men ikke vest.

Hvinden-Haug hadde på ulykkestidspunktet drevet rideskole på sin eiendom side 1998. På det meste hadde hun 120 elever. Hun er utdannet ridelærer på det høyeste nivået, nivå 3, som er mulig i Norge. Hun har sjøl vært aktiv innen både feltritt, sprangridning og kjøring og vunnet nasjonale konkurranser. Høsten 2009 hadde hun ingen ansatte og aktiviteten var noe trappet ned på grunn av omsorg for egne barn. Hun hadde på den tida 6-7 hester og 9 ponnier. Etter ulykken fikk bare de flinkeste rytterne bruke "Faxe". Hesten er seinere tatt ut av rideskolevirksomheten og overtatt av en dame som har hesten på for.

Det er på det rene at A før ulykken ofte hadde fulgte sin datter til ridetimer ved hestesenteret og oppholdt seg der mens skoleridingen fant sted. Det er i etterkant - fra Gjensidige Forsikrings sakkyndige vitne Hanne Karine Dahl Lien som har gjennomgått ridesenterets timelister - anslått at A var til stede i 40 til 60 ridetimer mens "Faxe" ble benyttet som rideskolehest. Hesten ble ikke brukt av As datter men av andre elever på det samme partiet. A har ikke bekreftet tallet, men heller ikke ansett dette som åpenbart for mye. Lagmannsretten legger til grunn at "Faxe" før ulykken var en populær hest blant elevene på rideskolen.

Den første tida etter ulykken slo A seg til ro med at hun hadde vært utsatt for et hendelig uhell. Hennes datter fortsatte ved hestesenteret. A diskuterte uhellet med Hvinden-Haug og hadde tillit til henne. Under et ridestevne ved Hvinden Hestesenter ett til halvannet år etter ulykken, så A at "Faxe" "bukket" umiddelbart etter et hinder slik at rytteren falt av. Dette minnet henne så sterkt om egen opplevelse med hesten at hun kastet opp. En kvinne som var til stede - av A omtalt som en venninne Hvinden-Haug - fortalte da at "Faxe" hadde et rennømmé for å "bukke" og at hestesenteret var kjent med dette før A fikk utlånt hesten 20. september 2009. Dette utløste at A tok opp spørsmålet om erstatning.

Hestesenteret var ansvarsforsikret i Gjensidige Forsikring ASA (heretter Gjensidige). A framsatte i mars 2013, med henvisning til skadeerstatningsloven § 1-5 nr. 1, krav om erstatning. Kravet ble imidlertid ikke akseptert. Gjensidige mente A hadde akseptert risikoen og at det derfor ikke forelå ansvarsgrunnlag.

I forbindelse med forsikringssaken opplyste Hvinden-Haug bl.a. følgende i en e-post til Gjensidige 18. november 2013:

Det blir fortløpende gjort kvalitetsvurderinger av hetsene. "Faxe" ble brukt mye, og var godt likt i rideskolen. Han gikk kun på øvet og videregående partier. Det hendte han tok bukkessprang. Noe jeg helt ærlig og oppriktig trodde A hadde sett eller hørt om. Er dette feil, beklager jeg uttalelsen på det sterkeste.

Gjensidiges avslag ble brakt inn for Finansklagenemnda 24. mars 2014, som avga uttalelse 11. mai 2015. Nemndas flertall (6-1) kom til at det ikke forelå aksept av risiko og at Gjensidige derfor var ansvarlig. Fra nemndas uttalelse i saken (sak FinKN-2015-181) siteres:

I nemndspraksis har man lagt til grunn at begrensninger i det objektive ansvaret kan komme til anvendelse hvis skadelidte bevisst gir seg inn på særlig farefylt virksomhet, jf. FSN 5488 og FinKN-2003-301, men at det ikke er plass til slike synspunkter innenfor ordinær rideskolevirksomhet. I 2014-451 ble aksept av risiko avvist i forhold til en "snill" hest som stupte fremover og bråstoppet, slik at hestens adferd var uventet. I denne saken dreier det seg om en hest som "bukker", som etter det opplyste er innenfor ordinær adferd for en hest. Flertallet mener imidlertid under tvil det avgjørende må være at ordinær rideskolevirksomhet ikke representerer en slik særlig risiko at det er plass til aksept av risiko tankegang. Det er vanskelig å vurdere om adferden til en hest ligger innenfor eller utenfor det påregnelige. Ved ordinær rideskolevirksomhet må man regne med å falle av hesten, men det er lite naturlig å si at man aksepterer risikoen for en alvorlig personskade i en slik situasjon.

Gjensidige aksepterte ikke uttalelsen fra Finansklagenemnda og varslet om dette i brev 4. juni 2015. Det ble i varselet vist til at sak FinKN-2014-451 med en tilsvarende problemstilling, og der nemnda hadde gitt skadelidte medhold, sto for Oslo tingrett.

A tok 3. juli 2015 ut stevning mot Gjensidige. Gjøvik tingrett avsa dom i saken 29. juni 2016 med slik slutning:

1. Gjensidige Forsikring ASA er erstatningsansvarlig for de personskader A ble påført i ulykken 20. september 2009.
2. Gjensidige Forsikring dømmes til å betale As saksomkostninger med 265 962 - tohundreogsekstifemtusenhundreogsekstio - kroner innen 14 - fjorten - dager fra forkynnelse av dommen.

Vedrørende den ulovfestede læren om aksept av risiko la tingretten følgende til grunn:

Det er derfor fortsatt et gjeldende rettsprinsipp - som også gjelder ved skade påført av dyr - at en skadelidt som i egeninteresse og frivillig etter et informert bevisst valg innlater seg på en risikofylt virksomhet, selv kan måtte ta de økonomiske konsekvensene når de risiki som ordinært og typisk er knyttet til virksomheten, manifesterer seg. Skadelidte må som utgangspunkt anses for å ha akseptert den normale risiko som deltakelse i idrett og andre fritidsaktiviteter innebærer, men ikke upåregnelige og ekstraordinære risikomomenter.

Tingretten uttalte at saken var et grensetilfelle, særlig fordi det kan være vanskelig å avgjøre om en hests utfall er innenfor det påregnelige eller ikke. Tingretten uttalte side 9:

Retten ser Faxes hang til bukking, slik den er beskrevet av hestens eier, som et særlig faremoment. I et slikt tilfelle må det etter rettens syn også utvises varsomhet med å anse at A har akseptert den risiko som fulgte med å ri på Faxe. Uten informasjon om dette særlige faremomentet, kan A ikke sies å ha gitt en informert aksept av risikoen ved å ri Faxe. Retten finner - under en viss tvil - at risikoen for utfall i form av bukking på den beskrevne måten, fremsto for A som ekstraordinær og upåregnelig.

Gjensidige har anket dommen til lagmannsretten. Ankeforhandling ble holdt i Hamar tinghus 4. og 5. april 2017. Retten mottok partsforklaring fra A og vitneforklaring fra Hvinden-Haug og en veterinær. I tillegg førte Gjensidige to sakkyndige vitner. Bevisførselen ellers framgår nærmere av rettsboka.

Ankende part, Gjensidige Forsikring ASA, har i hovedsak anført:

Den ulovfestede læren om aksept av risiko medfører at det ikke foreligger ansvarsgrunnlag i saken. A valgte sjøl å ri "Faxe" til tross for at hun var klar over at det innebærer en risiko å sette seg på ryggen av denne hesten, som enhver annen hest. Det er påregnelig at man kan falle av en hest, og det er påregnelig at man da kan bli skadet. Denne risikoen aksepterte hun. Dermed opphører begrunnelsen for erstatningsvern.

Av rettspraksis og teori kan det utledes en rekke momenter som skal vektlegges ved vurderingen av om en risiko er akseptert eller ikke:

- hvor påregnelig var hendelsen, det vil si at hesten bukket?
- hvor påregnelig var den umiddelbare følgen - at A kunne falle av?
- hvor påregnelig var det med skade og skade av den art A ble utsatt for?
- hvilke personlige og erfaringsmessige forutsetning hadde skadelidte for å forstå risikoen?
- hvor fritt sto skadelidte til å delta i aktiviteten?
- kan skadevolder klandres? Ved culpa hos skadevolder vil det være mindre plass for aksept av risiko.
- hvilke hensyn ligger bak regelen om objektivt ansvar for skade voldt av dyr?
- tilsier pulveriseringshensyn i den konkrete sak mindre rom for synspunktet «aksept av risiko»?

Anvendt på den konkrete saken anføres at A frivillig valgte å leie hesten for en ridetur i egen fritid. Hun valgte sjøl hesten blant de som var tilgjengelig, herunder valgte hun vekk fjordingen som må anses som en tryggere hest. Utleieren, Hvinden-Haug, kjente til As rytterferdigheter og foretok en forsvarlig vurdering vedrørende om hest og rytter passet. A hadde tidligere opplyst at hun hadde ridd inn vanskelige hester, og var en voksen, erfaren rytter. Det var ikke en feil fra Hvinden-Haug's side at hun ikke opplyste at "Faxe" tidligere hadde bukket, i det man ikke skal fokusere på normale farer før en tur starter. Det gir bare urolige ryttere, og dermed også urolige hester. A valgte å ri ute, i stedet for inne i ridehallen.

Bukking er vanlig forekommende hos hester, og ikke noe "Faxe" gjorde oftere enn andre hester. Han var trygg for barn både før og etter ulykken. Også "Cesar" - som A helst ville benyttet - har bukket av ryttere. Tingretten la til grunn at "Faxe" var en problemhest, men bevisførselen for lagmannsretten viser at det ikke er riktig.

Ved bukking er det påregnelig at rytteren kan falle av hesten. Alle ryttere har falt av mange ganger. Det sies at man må falle av 100 ganger før man er en god rytter. Også A hadde falt av hest flere ganger tidligere. Ved fall av hest er det påregnelig med skade. Det er ikke uvanlig også med alvorlige skader slik som de skadene A ble påført. Det var ikke noe ekstraordinært ved situasjonen, og det må legges til grunn at man ikke vet konkret hvorfor "Faxe" bukket da ulykken skjedde.

Det er ikke pliktig ansvarsforsikring for rideskoler og hestesentre. Dersom hesteeieren skal bli ansvarlig i et tilfelle som dette, vil det lede til ruin for uforsikrede hestesentre og privatpersoner som leier ut en hest. For framtida må alle som ønsker å ri holde egen hest, noe som vil ekskludere en rekke mennesker fra muligheten til å ri. Den som rir kan sjøl tegne ulykkesforsikring og Hvinden-Haug oppfordret sine elever til å tegne slik forsikring.

Ankende part la ned slik påstand

1. Gjensidige Forsikring ASA blir frifunne.
2. Gjensidige Forsikring dekker kostnadene til A, utmålt etter skjønn frå retten.

Ankemotparten, A, har i hovedsak anført:

Tingrettens dom er riktig i begrunnelse og resultat.

Eiers objektive ansvar for personskade voldt av dyr er begrunnet med at dyr kan utgjøre en risiko større en dagliglivets risiko. Derfor er objektivt ansvar også ofte kombinert med en plikt til å være forsikret. Det er ikke tilfellet for ansvar etter skadeerstatningsloven § 1-5 nr. 1, men det ligger likevel i ansvarsformen en implisitt oppfordring til dyreeiere til å tegne forsikring. Her var det tegnet forsikring, og formålet med den er å pulverisere ansvar slik at A ikke må bære ansvaret aleine. Forsikringen blir meningsløs om den ikke skal omfatte rideulykker som den foreliggende.

A var ikke klar over dyreeieres objektive ansvar. Hun trodde det var krav om uaktsomhet fra hesteeiers side. Derfor meldte hun først erstatningskrav etter at hun ble kjent med at "Faxe" flere ganger før ulykken hadde kastet av ryttere ved bukking, herunder ryttere som hadde blitt skadet, uten at hun ble gjort kjent med dette da hun valgte hest.

Det bestrides ikke at eiers objektive ansvar for skade voldt av dyr kan falle bort på grunn av læren om aksept av risiko. Denne læren spiller imidlertid i dag en ubetydelig rolle. Den uthuler det objektive ansvaret, og omfatter ikke det ekstraordinære og upåregnelige. Samtykket kan bare omfatte mindre alvorlige skader som følge av ordinær ridning. Jo større skade, jo høyere terskel for å anse risikoen for akseptert.

For A var det ikke nærliggende at en så alvorlig skade kunne oppstå. Hun leide hest av en profesjonell og betalte for dette. Det var tale om en rideskolehest, og utleie av hest var en del av skolens virksomhet. Ved en rideskole, som tilbyr tjenester til barn, handicappede og terapiridning, kan det ikke være plass for synspunktet "aksept av risiko".

A ga til kjenne ved utleie at hun var opptatt av trygghet, og derfor valgte hun bort to andre hester som det var forbundet problemer med. Hun var ikke kjent med at "Faxe" ikke var trygg. Først etterpå ble A kjent med at "Faxe" hadde kastet av så mange ryttere at man ved hestesenteret brukte uttrykke "å ta en faxe" når en hest kastet av en rytter.

Rettspraksis og praksis fra Finansklagenemnda - et ekspertorgan på området - pålegger ansvar for personskader som skyldes at hester bukker, steiler og faller. Den eventuelle aksepten omfatter bare ordinær risiko, ikke den upåregnelige bukkingen fra en hest som utleier visste at utgjorde en særlig risiko, og heller ikke den store skaden som oppsto. A ville krevd erstatning også om det var hesten «Cesar» - som hun vanligvis red - som hadde bukket henne av med de samme omfattende følgene.

Gjensidige har bevisrisikoen for at "Faxe" ikke utgjorde en særlig risiko. Det er - til tross for provokasjon - ikke lagt fram et ordentlig helsekort som viser at hesten ikke hadde en skade da ulykken inntraff. A oppfattet det slik at hesten stanset og bukket henne av på grunn av en plutselig smerte.

Ankemotparten la ned slik påstand:

1. Anken forkastes.
2. Gjensidige Forsikring ASA dømmes til å erstatte A sine saksomkostninger for lagmannsretten.

Lagmannsrettens syn på saken:

Det er enighet mellom partene om at Hvinden-Haug var eier av "Faxe" på ulykkestidspunktet og at hun derfor i medhold av skadeerstatningsloven § 1-5 nr. 1 som et utgangspunkt har objektivt ansvar for enhver personskade forårsaket av hesten. Det er videre på det rene Hvinden-Haug på det aktuelle tidspunktet hadde en ansvarsforsikring i Gjensidige som dekker hennes eventuelle ansvar overfor A.

Partene er videre enige om at Hvinden-Haug/Gjensidiges ansvar kan bortfalle med henvisning til den ulovfestede læren om "aksept av risiko". For en nærmere fastleggelse av denne lærens innhold, har begge parter utfyllende gjennomgått forarbeidene til skadeserstatningsloven, rettspraksis og juridisk teori. Tilsvarende ble gjort i tingretten, og lagmannsretten viser til tingrettens dom side 5 til 7, samt til en enda mer detaljert gjennomgang av de samme rettskildene i Oslo tingretts dom 12. juni 2015 (TOSLO-2015-11660). Dette er samme sak som i Finansklagenemnda hadde saksnummer FinKN-2014-451, nevnt foran. Gjensidige - som tapte saken - anket ikke tingrettens dom.

Lagmannsretten finner det ikke påkrevet med en tilsvarende gjennomgang her. Det er tilstrekkelig å konstatere at det objektive ansvaret etter skadeerstatningsloven § 1-5 nr.1 - for så vidt gjelder fritidsaktiviteter - må suppleres av læren om aksept av risiko. Lagmannsretten legger til grunn at denne læren kan uttrykkes slik:

Skadevolder er ansvarsfri når den skadelidte med kjennskap til risikoen for en skade av den art som oppsto, frivillig utsatte seg for denne risikoen og må anses å ha akseptert risikoen.

Den konkrete formuleringen her har lagmannsretten tatt fra den danske og svenske teksten til PEL artikkel 5:101 (2), jf. Christian von Bar: Non-Contractual Liability Arising out of Damage Caused to Another (PEL Liab. Dam.), Principles of European Law, Study Group on a European Civil Code, side 37 og 222. Lagmannsretten mener formuleringen dekker den ulovfestede norske regelen.

Lagmannsretten legger videre til grunn at når det først foreligger aksept av risiko, medfører det totalt bortfall av enhver form for erstatning, fordi det da ikke anses å foreligge noe ansvarsgrunnlag på skadevolders side. Aksept av risiko - slik denne rettsfiguren må forstås i norsk rett i dag - skiller seg derfor fra det beslektede begrepet "skadelidtes medvirkning". Skadelidtes medvirkning kommer inn først ved erstatningsutmålingen, og kan gi full, delvis eller ingen erstatning.

Denne betydelige ulikheten med hensyn til rettsvirkning hadde ikke nødvendigvis vært dagens rettstilstand om forslaget til en lovfesting av aksept av risiko hadde blitt vedtatt i 1984, jf. NOU 1977: 33 og Ot.prp. nr. 75 (1983-84). I NOU-en ble følgende tekst foreslått i skadeserstatningsloven § 5-1 annet ledd (lagmannsrettens understrekning):

Har skadelidte ved uaktsomhet medvirket til skaden eller må han ansees å ha avfunnet seg med risikoen for skade, kan skadevolderens ansvar nedsettes eller falle bort.

Departementets tilsvarende forslag var (lagmannsrettens understrekning):

1. Dersom den direkte skadelidte eller erstatningssøkeren har medvirket til skaden ved egen skyld eller selv har brakt seg i en situasjon som han visste eller burde forstå innebar særlig risiko for skade, kan erstatningen settes ned eller falle bort fra så vidt det er rimelig når en tar hensyn til atferden, og dens betydning for at skaden skjedde, omfanget av skaden og forholdene ellers.

Av begge formuleringer framgår at aksept av risiko ikke ville utelukket ansvar, men derimot - i likhet med medvirkning - kunne lede til reduksjon eller helt bortfall av erstatning. Dette framstår som en fornuftig løsning, som i det konkrete tilfellet kunne gitt et mer rimelig sluttresultat enn det som må bli resultatet når aksept av risiko skal anses som en rettsfigur som medfører fullt bortfall av ansvarsgrunnlag, jf. også Kjørstad: Aksept av risiko - om etableringen og bortfall av en rettslig figur i norsk erstatningsrett, i Festskrift til Peter Lødrup, 2002 side 377 flg. Lagmannsretten legger imidlertid til grunn at etter gjeldende rett angår aksept av risiko ansvarsgrunnlaget og ikke utmålingen.

I en sivil tvist som den foreliggende må retten legge til grunn det faktum som etter den samlede bevisførsel framstår som mest sannsynlig. Lagmannsretten finner derfor - i motsetning til Finansklagenemnda - ikke å kunne legge til grunn at ulykken skjedde innenfor "ordinær rideskolevirksomhet". A var ikke elev ved Hvinden-Haugs rideskole, men en erfaren rytter som leide en hest ved hestesenteret for privat ridning sammen med to andre. Hvinden-Haug hadde derfor ikke det samme ansvar for henne som hun ville hatt om A var deltaker på et kurs eller annet som rideskoleelev. Synspunktet om at det innenfor rideskolevirksomhet ikke bør være plass for en "aksept av risiko"-tankegang, treffer derfor ikke på det aktuelle tilfellet.

Når A red ut fra stallen, som den mest erfarne av de tre rytterne denne dagen, var det opp til henne å avgjøre når hesten skulle gå over fra skritt til trav, og fra trav til galopp. Og det var hun som avgjorde hvilken trasé som skulle velges. Hun måtte sjøl "lese" eller "tolke" hesten og avgjøre hvilken ridning som var forsvarlig ut fra hestens mentale tilstand denne dagen.

Lagmannsretten finner videre - i motsetning til tingretten - ikke bevismessig grunnlag for å legge til grunn at hesten "Faxe" representerte noen større fare for bukking enn den ordinære risikoen som alltid foreligger. Tingretten la til grunn "at Faxe i noen tid før uhellet hadde vist en spesiell adferd, ved at hesten bukket på en spesiell måte" og at dette var kjent for ridesenteret. Det framgår videre av tingrettens dom at Hvinden-Haug under hovedforhandlingen skal ha forklart at måten hesten bukket på ble en "greie" på ridesenteret - og den spesielle bukkingen ble kalt "å ta en Faxe".

Hvinden-Haug utdypet dette i sin forklaring for lagmannsretten. Hun sa at "Faxe" under et ridekurs våren 2008 to ganger i starten av kurset hadde "bukket" av en og samme elev på samme måte. Denne eleven - Grete - hadde ikke blitt skadet, men hadde ledd av det hele, og satt seg tilbake på hesten, og videre uttalt at det gikk fint å sitte på "Faxe" når hun var oppmerksom på risikoen.

Hvinden-Haug anslo at "Faxe" i årene 2007 til 2009 kunne ha bukket av ryttere til sammen ca fem ganger og at dette ikke var mer enn andre hester. Ved ett tilfelle - i forbindelse med trening til et juleshow - skvatt "Faxe" og bukket slik at rytteren falt av og brakk håndleddet. Andre skader med "Faxe" - utover As ulykke - kjente hun ikke til. Begge Gjensidiges privat oppnevnte sakkyndige vitner, Ulf Storemark og Hanne K. Dahl

Lien, var enige med Hvinden-Haug i at denne frekvensen vedrørende bukking ikke gjorde "Faxe" til en problemhest. Heller ikke vitnet Monica Stenersen Fargerhus, en veterinær som kjente til "Faxe", anså hesten som en problemhest.

A førte ikke egne vitner for lagmannsretten. Om årsaken til at hun ikke førte som vitne den kvinnen som i sin tid skal ha fortalt henne at "Faxe" ble ansett som en problemhest, opplyste A at vedkommende ikke ønsket å vitne mot Hvinden-Haug. Til det vil lagmannsretten bemerke at også motvillige vitner kan stevnes. Gitt den konkrete bevissituasjonen for lagmannsretten, må lagmannsretten legge til grunn at "Faxe" ikke hadde en adferd utover det normale.

Lagmannsretten legger - på bakgrunn av As egen forklaring - til grunn at hun var en erfaren rytter. Hun vokste opp i et hestemiljø på Hadeland og har ridd mange ulike hester. Som tidligere stalljente flere steder hadde hun erfaring både med kaldblodstravere og galopphester. Hun har også ridd inn hester og kjente til at hester kan bukke. Hun viste imidlertid til at ved stor erkjent risiko for at hesten vil forsøke å kaste av rytteren, rir man på en annen måte, gjerne stående og med doble tøylar.

På veg fra stallen ulykkesdagen red de tre først i skritt, med A i midten, til de hadde passert en låve. Hun kjente til at hester tidligere hadde blitt skremt av katter og duer ved denne låven, og de gikk derfor ikke over i trav før etter at låven var passert. De gikk deretter raskt over i galopp. Datterens venninne red først. Fordi datterens hest, "Dorian", kunne være litt treig, snudde A seg i salen for å se om datteren og "Dorian" hang med. I det øyeblikket var det at "Faxe" slapp ned hodet og bukket. Bukkingen kom helt overraskende på A og hun ble kastet framover og landet på nakke og rygg.

Lagmannsretten legger til grunn at det ikke er klargjort utover enkelte teorier hvorfor "Faxe" plutselig stoppet. Det kan være tale om feil fra rytterens side, i den forstand at As da hun snudde seg foretok seg noe som hesten tolket som et signal om at han skulle stoppe. En annen mulighet er at hesten der og da opplevde en smerte, jf. at A forklarte at det virket som det jog en smerte gjennom hesten da hun snudde seg. Det er imidlertid ikke registret noen fysisk skade på hesten i etterkant. Ytterligere en mulighet kan være at hesten - etter å ha kommet over i galopp - gjorde et bukk som uttrykk for glede og livslust.

Lagmannsrettens konklusjon blir etter dette at "Faxe" ikke representerte noen større risiko enn en normal hest. At også en normal hest kan bukke med den følge at rytteren kan bli kastet av, var noe A med sin hesteerfaring var vel kjent med. Hun utsatte seg frivillig for denne risikoen. Ved å sette seg på hesten og overta ansvaret for denne på en ridetur uten tilsyn fra hestesenteret, lå det implisitt en aksept av den normale risikoen for å bli kastet av hesten. De skadene som påregnelig kan oppstå når man bli kastet av en hest vil variere fra kun blåmerker til skader med dødelig utgang.

Det er framholdt av de sakkyndige vitnene at risikoen for alvorlige skader øker med hestens fart, og lagmannsretten legger til grunn som åpenbart at A også var klar over dette. Ved med vilje å gå fra skritt og trav til galopp, aksepterte hun følgelig en større risiko for alvorlige skader enn om hun hadde holdt et lavere tempo. Den risikoen A aksepterte ved å ri "Faxe" i galopp omfatter derfor også en ulykke med så alvorlig utfall som den hun faktisk ble utsatt for. Dette var innenfor den påregnelige risikoen.

Anken har etter dette ført fram, og Gjensidige blir å frifinne.

Saken er - i samsvar med partens opplegg - drøftet og avgjort som et tilfelle av ansvar utenfor kontrakt. Det forelå imidlertid en utleieavtale mellom partene, slik at det kanskje ville vært riktigere å vurdere saken som et

tilfelle av ansvar i kontraktsforhold. Deler av argumentasjonen fra skadelidte peker da også i retning av at det reelt sett er mislighold som anføres: Hun fikk utlevert en hest med dårligere egenskaper enn hun etter avtalen hadde grunn til å forvente, og det var først da hun fikk kunnskap om at det kunne være tilfelle, at hun mente at hun kunne gjøre et erstatningskrav gjeldende.

Lagmannsretten kan i den konkrete saken ikke se at utfallet ville blitt et annet sjøl om saken ble vurdert etter reglene om erstatning i kontraktsforhold. Dersom skadeerstatningsloven § 1-5 nr. 1 også i et slikt tilfelle kommer til anvendelse, må det også være rom for bortfall av ansvar på grunn av aksept av risiko. Og om det objektive ansvaret etter § 1-5 nr. 1 ikke skulle gjelde, vil det i utgangspunktet trolig først kunne være tale om ansvar for den aktuelle personskaden ved culpa. Som det framgår av lagmannsrettens bevisvurdering foran, har retten ikke funnet at Hvinden-Haug har opptrådt klanderverdig i saken.

Sakskostnader

Gjensidige har akseptert å dekke As nødvendige sakskostnader også for lagmannsretten. As prosessfullmektig, advokat Drageset, har på vegne av sin klient lagt fram en kostnadsoppgave på totalt 248.876 kroner, hvorav 237.500 kroner er advokatsalær inkludert merverdiavgift. Resten er kostnader knyttet til reise og opphold. Oppgaven viser at prosessfullmektigen har arbeidet 14 timer fram til og med inngivelse av anketilsvar, deretter 43 timer til saksforberedelse og 19 timer knyttet til ankeforhandlingen. Timeprisen før merverdiavgift er 2.500 kroner. Gjensidige har protestert mot kravets størrelse.

Lagmannsretten er enig med Gjensidige i at de pådratte kostnadene overstiger det som etter tvisteloven § 20-5 første ledd kan anses som nødvendige kostnader. Med unntak av noe nytt faktum, som ble frambrakt av Gjensidige og ikke ankemotparten, har saken for lagmannsretten i stor grad framstått som for tingretten. 43 timer i saksforberedelse framstår derfor som for mye. Om lag det halve burde vært tilstrekkelig. Salærkravet reduseres derfor skjønsmessig til 180.000 kroner, inkludert merverdiavgift. Totalt tilkjennes A derfor dekning av 191.376 kroner i omkostninger for lagmannsretten.

Tingrettens omkostningsavgjørelse er ikke påanket og blir derfor stående.

Dommen er enstemmig.

DOMSSLUTNING

1. Gjensidige Forsikring ASA frifinnes.
2. Gjensidige Forsikring ASA dømmes til innen 2 - to - uker fra dommens forkynnelse å erstatter As sakskostnader for lagmannsretten med 191.376 - etthundreognittientusentrehundreogstottiseks - kroner.